

Wolność ekspresji sędziego jako wykonawcy roli zawodowej

(streszczenie popularnonaukowe)

Celem projektu jest zbadanie problematyki zakresu wolności ekspresji sędziego, zwłaszcza zaś zagadnienia swobody jego wypowiedzi. Przez ekspresję rozumie się tu wszelkie sposoby okazywania własnych poglądów i emocji. Jakkolwiek więc najbardziej typowym sposobem ludzkiej ekspresji jest wypowiedzianie się, to w kręgu zainteresowań projektu będą również zachowania pozawerbalne. Sferę zachowań sędziego dzielimy na trzy części: a) na sali sądowej, b) w życiu prywatnym, c) w życiu publicznym, lecz poza salą sądową.

Badania prowadzone będą na dwóch dopełniających się poziomach. Pierwszy z nich ma charakter dogmatycznoprawny i obejmuje analizę: a) aktów normatywnych z uwzględnieniem prawa krajowego, prawa europejskiego oraz prawa Unii Europejskiej, b) orzecznictwa dyscyplinarnego sądów krajowych, orzecznictwa sądów europejskich (Europejski Trybunał Praw Człowieka, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej), c) komentarzy szczegółowych nauk prawnych, oficjalnych stanowisk zajmowanych przez środowiska sędziowskie oraz organizacje europejskie. Celem jest więc systemowa rekonstrukcja wszelkich obowiązujących w Polsce norm prawnych dotyczących – bezpośrednio lub pośrednio – zakresu dopuszczalnej ekspresji sędziego. Wedle wstępnego badania, regulacje te nie rozstrzygają wszystkich istotnych spraw związanych ze swobodą ekspresji sędziego, zwłaszcza zaś trzeci ze wskazanych wyżej obszarów pozostawia wiele pytań.

Drugi poziom ma charakter teoretyczny. Będzie on polegał na analizie trzech dyskursów, dotyczących odpowiednio: a) bezpośrednio wolności słowa, b) teorii roli zawodowej, c) koncepcji demokracji. Celem będzie tu więc ustalenie jak zagadnienie wolności ekspresji sędziowskiej prezentuje się z punktu widzenia takich organizujących wyżej wskazane dyskursy sporów jak: konstytutywne a instrumentalne uzasadnienie wolności ekspresji, strukturalne a interakcyjne ujęcie roli zawodowej, konsensualna a niekonsensualna koncepcja demokracji. Typy ujęć otrzymane przy analizie poszczególnych trzech dyskursów zostaną następnie odniesione do siebie oraz do zrekonstruowanego wcześniej obowiązującego w Polsce stanu prawnego.

Wobec niejednorodności oczekiwań społecznych formułowanych wobec sędziów oraz wobec bardzo niewielkiego stopnia uregulowania problematyki swobody sędziowskiej ekspresji przez akty normatywne, zbadanie teoretycznych uwarunkowań określonych rozstrzygnięć na tym polu, wydaje się pożyteczne nie tylko z punktu widzenia potrzeb poznawczych, lecz również praktycznych.